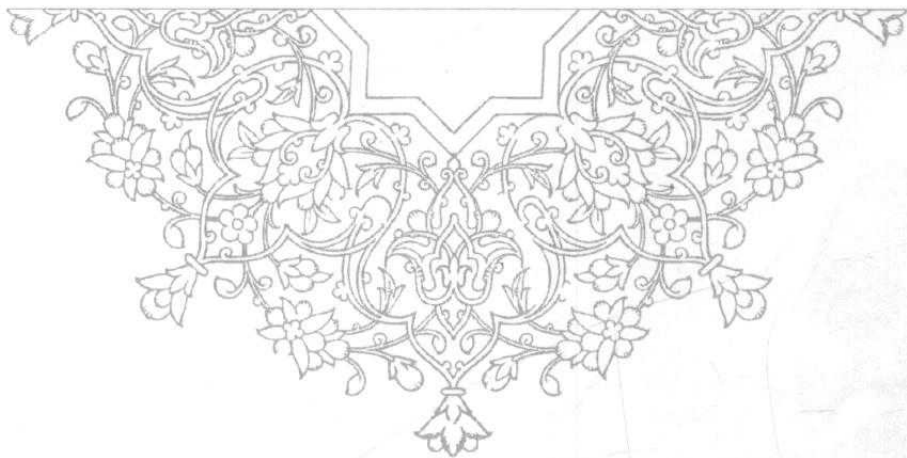




رہائی

زندگی و آثار استاد علی ظریفی اصفہانی

محمد رضا رہبری

شکیبا شریفیان

www.ketabir.com

هنرهای تجسمی و آموزش و پژوهش

حوزه هنری و سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان



رهایی - زندگی و آثار استاد علی ظریفی اصفهانی

محمدرضا رهبری، شکبیا شریفیان

مترجم: ادبی، بهروز سهیلی اصفهانی

مدیر: غلامحسین مردانیان

مدیر: غلامحسین امینفکر

صفحه‌آر: محمدعلی صبحی

عکس: سعید - ص. م. بروشنی، نگین گلچین پور، مهرداد ادهمی

اسکن ورتوش چوبه‌ها: محمد سیب اصبحی

ناظر فنی چاپ: امیرمسعود حلا

لیتوگرافی: چاپ‌خانه صبا

چاپ اول: ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۵۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۷۷-۱۹-۸

ISBN: 978-600-9777-19-8

کلیه حقوق اثر متعلق به حوزه هنری و سازمان فرهنگی تفریحی اصفهان است.
نقل و چاپ نوشته‌ها منوط به اجازه رسمی می‌باشد.

سرشناسه: رهبری، محمدرضا، ۱۳۵۲-

عنوان و نام پدیدآور: رهایی: زندگی و آثار استاد علی ظریفی اصفهانی / محمدرضا رهبری، شکبیا شریفیان؛ عکس سعید صفوی فر... [و دیگران].

مشخصات نشر: اصفهان: نشر اسپانه، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۱۷۸ ص.: مصور (بخشی رنگی)، نمودار (بخشی رنگی).

شابک: ۴۵۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۷۷-۱۹-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: عکس سعید صفوی فر، میثم روشنی، نگین گلچین پور، مهرداد ادهمی. یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۷۵.

عنوان دیگر: زندگی و آثار استاد علی ظریفی اصفهانی.

موضوع: ظریفی اصفهانی، علی، ۱۳۱۵-

موضوع: حکاکان - ایران - قرن ۱۴ - سرگذشتنامه

موضوع: 20th century - Biography - Engravers - Iran

شناسه افزوده: شریفیان، شکبیا، ۱۳۶۳-

شناسه افزوده: سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان. حوزه هنری

استان اصفهان. واحد آموزش و پژوهش

رده بندی کنگره: ۷۴۳ NEV ۱۳۹۷ ۹۴۹/ظ

رده بندی دیویی: ۷۶۵/۰۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۵۴۲۷۸۸۱

نشانی: اصفهان، خیابان آماذگاه، ساختمان سوره تلفن مرکز پخش

اصفهان: ۳۱-۳۲۲۰۹۵۹۵

www.artesfahan.ir

فهرست:

فهرست تصاویر:

مشخصات آلبوم تصاویر:

پیش‌گفتار

مقدمه

فصل اول: نگاهی به زندگی و زمانه‌ی فعالیت

علی ظریفی اصفهانی

زندگی‌نامه

احوال‌ات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی اصفهان در سال‌های کودکی و جوانی

جنبش‌های اجتماعی و فعالیت‌های فرهنگی

سال‌های رشد و باروری

فعالیت‌های اجتماعی علی ظریفی اصفهانی

فصل دوم: قلمزنی معاصر

مختصری از قلمزنی معاصر: وضعیت قلمزنی در روزگار علی ظریفی اصفهانی

مکاتب، سبک‌ها، تکنیک‌ها و شیوه‌های قلمزنی معاصر

قلمزنی معاصر اصفهان

دیدگاه علی ظریفی اصفهانی در باب هنر و صنایع دستی: هستی و حقیقت هنر

تمایز صنایع دستی و هنر

شاخصه‌های اصلی آثار

تکنیک و سبک ابداعی علی ظریفی اصفهانی: «حرکت فلز روی فلز»

فصل سوم: تحلیل و تفسیر آثار

مبانی نظری در تحلیل

دسته‌بندی آثار

تفسیر مجموعه‌ی تاک‌ها

تفسیر مجموعه‌ی اسلیمی‌ها

تفسیر مجموعه‌ی «آثار تصویری-روایی»

تحلیل آثار علی ظریفی اصفهانی

کلام آخر

پیش‌گفتار

نگارش تاریخ هنر ایران زمین از دیرباز تا به امروز، با فقر منابع مکتوب روبرو بوده است. از آنجاکه اغلب مطالعات صورت گرفته پیش از این، بر ادبیات و معماری تمرکز داشته، این کمبود در اکثر شاخه‌های هنرهای تجسمی و به‌ویژه در مستندسازی هنرهای سنتی، بیشتر به چشم می‌خورد. حتی در مواردی که هنرهای سنتی و صنایع دستی ایران مورد مطالعه واقع گشت، توجه به خود هنرمندان و احوالات شخصی‌شان نگردیده است. در شناسایی علل متعددی که منجر به این پدیده شده، می‌توان به روحیه و نگرش هنرمندان سنتی اشاره کرد؛ چراکه ایشان عموماً خود را در پشت آثارشان پنهان می‌کنند و تمایلی به یدشان ندارند؛ شخصیت‌هایشان اکثراً شاعرانه و عارف‌مسلک است و با گونه‌ای از تواضع همراه می‌باشد؛ بنابراین، خور نیز در مسندسازی آثارشان نکوشیده‌اند و تمایلی نیز به صحبت در خصوص خویش ندارند.

نویسندگان کتاب حاضر با فهم این نکته‌ی مهم، رواقع گامی در ساخت تاریخ هنرهای سنتی معاصر ایران برداشته‌اند. به جرئت می‌توان ادعا نمود که این کتاب در نوع خود، اولین کتابی است که یک هنرمند قلمزن را سوژه‌ی اصلی مطالعه‌ی خود قرار می‌دهد، زندگی‌اش را مرور می‌کند و آثارش را می‌آورد تا آن، برگه‌ی از تاریخ هنرهای سنتی را تکمیل کرده باشد. این کتاب به جای پرداختن به هنر قلمزنی ایران به مثابه یک کلیت، تنها یک هنرمند قلمزن را موضوع تحقیق خود قرار داده و به درستی، از میان همه‌ی قلمزنان معاصر، استاد «علی ظریفی» را برگزیده است. چراکه به عقیده‌ی ما، آثار ظریفی با همه‌ی هم عصرانش تفاوت محسوس دارد. به عبارت امروزی، آثار وی از یک روحیه‌ی هنری (خاص بودگی و خلاقانه) برخوردار است که کمتر در میان آثار قلمزنی استادان بنام دیده می‌شود. او ضمن اینکه همانند سایر قلمزنان، درگیر تکنیک و محدودیت‌های قلمزنی است، اما نوعی از رهایی، شیطنت و بازیگوشی را در آثارش به کار می‌گیرد؛ بنابراین ظریفی ضمن پایبندی به اصول سنتی، خط قرمزهای حاکم بر این هنر را تا حدودی جابه‌جا می‌کند. آثار وی نشان می‌دهد که او اصراری به مراعات چهارچوب‌های از پیش تعیین شده‌ی طرح‌های متداول در قلمزنی ندارد و هرگاه تمایل داشته باشد، تاحدی از آن‌ها عدول می‌کند و اثری خلق می‌نماید که خاص خود اوست. در نتیجه، آثار علی ظریفی اصفهانی به راحتی در میان سایر استادان قلمزنی معاصر، قابل شناسایی است و تمایز زیبایی‌شناسی‌اش به چشم می‌خورد.

ظریفی برخلاف هم عصرانش، به دنبال خلق شکوه و عظمت بر سطح فلز نیست؛ او به سان هر هنرمندی که «رهایی را جستجو می‌کند، فکر و دست خود را در خلق اثر، آزاد می‌گذارد و اینجاست که تناقض اصلی شکل می‌گیرد؛ چراکه اگر یک سو هنرمند به دنبال رها شدن و بُروز احساساتش می‌باشد و از سوی دیگر، خود را در چنگال گونه‌ای از هنر (قلمزنی)

می‌بیند که علاوه بر دارا بودن محدودیت‌های گسترده، بداهه‌پردازی نیز جایگاه چندانی در آن ندارد. این جدال میان امر مقید (قلم‌زنی) و امر بی‌قید (رهایی و احساسات هنرمند) در آثار ظریفی همواره خود را پدیدار می‌کند و گاهی پیروزی یکی را بر دیگری به‌نمایش می‌گذارد.

هنرمندان برجسته اما گمنام شهر اصفهان، با آنکه در هنر خویش بر قله‌ی تجربه و توانایی ایستاده‌اند، بدون دیده‌شدن به فراموشی سپرده می‌شوند و تاریخ هنر سرزمین مان را با خود به افق‌های بی‌دسترس می‌برند. اما بسیار مایه‌ی خرسندی است که مؤلفین محترم، جناب آقای «محمد رضا رهبری» و سرکار خانم «شکیبا شریفیان»، با درایت به موضوع تاریخ‌نگاری و مستندسازی آثار و زندگی علی ظریفی اصفهانی اهتمام ورزیده‌اند. گرچه تاکنون کتاب‌های مشابهی پیرامون زندگی و آثار دیگر هنرمندان ایرانی به چاپ رسیده، اما پرداختن به هنرمندان سنتی و آن‌هم قلم‌زنی، اتفاق جدید و پراهمیتی است. کتاب‌های مشابه، تنها به معرفی آثار پرداخته‌اند و از چگونگی شکل‌گیری شخصیت فرهنگی-هنری هنرمند غافل مانده‌اند. اهمیت و ارزش این چنین کتاب‌ها، در آینده‌ی دورتری مشخص خواهد شد؛ چراکه تاریخ، زمانی شکل می‌گیرد که گرد زمان بر وقایع نشسته باشد.

www.ketab.ir